HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[א]מה משפט ביום אף כאן ביום: ולעריפת העגלה: אמרי דבי רבי ינאי [ב][1]כפרה כתיב בה כקדשים: ולטהרת מצורע: דכתיב [2]זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו: כל הלילה כשר לקצירת העומר וכו': דאמר מר [ג]קצירה [א]וספירה בלילה והבאה ביום: ולהקטר חלבים ואברים: דכתיב [3]כל הלילה עד הבוקר: זה הכלל דבר שמצותו ביום כשר כל היום: זה הכלל לאתויי מאי לאתויי סידור בזיכין וסלוק בזיכין וכר' יוסי דתניא [ד]רבי יוסי אומר סילק את הישנה שחרית וסידר את החדשה ערבית אין בכך כלום ומה אני מקיים [ה][4](לפני ה' תמיד) שלא [ו]יהא שולחן בלא לחם: דבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה: לאתויי מאי [ב]לאתויי אכילת פסחים ודלא כר' אלעזר בן עזריה דתניא [ז][5]ואכלו את הבשר בלילה הזה א"ר אלעזר בן עזריה נאמר כאן בלילה הזה ונאמר להלן [6]ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה מה להלן עד חצות אף כאן עד חצות:

הדרן עלך הקורא למפרע

הקורא [ג]את המגילה עומד ויושב קראה אחד קראוה שנים יצאו מקום שנהגו לברך יברך ושלא לברך לא יברך [ד]בשני וחמישי בשבת במנחה קורין שלשה אין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהן ואין מפטירין בנביא הפותח והחותם בתורה מברך לפניה ולאחריה [ה]בראשי חדשים [ו]ובחולו של מועד קורין ארבעה אין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהן ואין מפטירין בנביא הפותח והחותם בתורה מברך לפניה ולאחריה זה הכלל כל שיש בו מוסף ואינו יום טוב קורין ארבעה [ז]ביום טוב חמשה [ח]ביוה"כ ששה [ט]בשבת שבעה אין פוחתין מהן [י]אבל מוסיפין עליהן [כ]ומפטירין בנביא הפותח והחותם בתורה מברך לפניה ולאחריה: **גמ'** תנא [ל]מה שאין כן בתורה מנהני מילי אמר רבי אבהו דאמר קרא [7]ואתה פה עמד עמדי ואמר רבי אבהו °אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו כביכול אף הקב"ה בעמידה וא"ר אבהו [מ]מנין לרב שלא ישב על גבי מטה וישנה לתלמידו על גבי קרקע שנאמר ואתה פה עמד עמדי ת"ר [נ]מימות משה ועד רבן גמליאל לא היו למדין תורה אלא מעומד משמת רבן גמליאל ירד חולי לעולם והיו למדין תורה מיושב והיינו דתנן [ח]משמת רבן גמליאל (א) בטל כבוד תורה כתוב אחד אומר [8]ואשב בהר וכתוב אחד אומר [9]ואנכי עמדתי בהר אמר רב עומד ולומד יושב ושונה ר' חנינא אמר לא עומד ולא יושב אלא שוחה רבי יוחנן אמר אין ישיבה אלא לשון עכבה שנאמר [10]ותשבו בקדש ימים רבים רבא אמר רכות מעומד וקשות מיושב: קראה אחד קראוה שנים יצאו וכו':
תנא

משפט ביום. דכתיב והיה ביום הנחילו את בניו (דברים כא) אורעה כל הפרשה כולה להיות דין במס' סנהדרין בפ' אחד דיני ממונות (דף לד:): [ט]**לטהרת מצורע.** בצפרים ועץ ארז ואזוב ושני תולעת: **דאמר מר קצירה וספירה בלילה.** ויליף לה במס' מנחות [י] מקראי: **כל הלילה עד הבוקר.** על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר: **וכר' יוסי.** דאמר במסכת מנחות אפילו סילק את הישנה שחרית וסידר את החדשה ערבית אף זו היתה תמיד ומהו תמיד שלא ילין שולחן בלא לחם אבל לרבנן טפחו של זה מסדר בצד טפחו של מסלק:

הדרן עלך הקורא למפרע

הקורא. עומד ויושב. אם רצה עומד אם רצה יושב: **קראוה שנים.** יחד יצאו ולא אמרינן אין שני קולות נשמעין כאחד: **לא יברך.** אין צריך לברך: **בשני ובחמישי בשבת ובשבת במנחה.** עזרא תיקן שיהו קורין בשני ובחמישי בבבא קמא בפרק מרובה (דף פב.) והכא אשמעינן דשלשה הן כהן ולוי וישראל: **ואין מוסיפין עליהן.** שלא יקשה לצבור מפני שהן ימי מלאכה ושבת במנחה סמוך לחשיכה הוא שהרי כל היום היו רגילין לדרוש: **ואין מפטירין.** משום האי טעמא גופיה: **הפותח והחותם.** בגמ' [כ] מפרש: **ואין מוסיפין עליהן.** בראשי חדשים וחול המועד נמי איכא ביטול מלאכה דמלאכת דבר האבד מותרת: **גמ' מה שאין כן בתורה.** שאין קורין בתורה בצבור מיושב: **כביכול.** נאמר בהקב"ה כבאדם שיכול להאמר בו כן: **שלא ישב על גבי המטה.** אלא או שניהם על גבי המטה או שניהם על גבי קרקע: **ולומד.** מפי הגבורה: **יושב ושונה.** שנית לבדו מה שלמד: **רכות.** דברים רכים ונוחים שאדם מהיר לשמען:
ובלבד

ולהקטר חלבים (ב) **כל הלילה עד הבוקר.** והיינו דוקא שנתעכלו האברים קודם חצות ששלטה בהן האור אבל אם לא משלה בהן אין [ל] נמשכין אחר חצות כדאמר ר' יוחנן סוף פ"ק דיומא (דף כ:): **לאתויי אכילת פסחים ודלא כרבי אלעזר** ב"ע. מ"מ נראה דהלכה כר' אלעזר דהא איכא סתמא בערבי פסחים (פסחים קכ: ושם) דקאי כוותיה דתנן הפסח אחר חצות מטמא את הידים וכן משנה באיזהו מקומן (זבחים דף נו:) וסתמא בסוף פ"ק דברכות (דף ט.) גבי מעשה ובאו בניו של רבן גמליאל מבית המשתה וכו' אמר להם כל מה שאמרו חכמים עד חצות מצותן עד שיעלה עמוד השחר ואילו אכילת פסחים לא קתני ומוקי לה כראב"ע דאמר עד חצות וא"כ צריך לזהר לאכול מצה בליל פסחים קודם חצות ואפילו מצה של אפיקומן שהרי חיוב מצה בזמן הזה הוא דאורייתא [מ] אבל בהלל של אחר אפיקומן אין להחמיר כל כך שהרי מדרבנן הוא:

הדרן עלך הקורא למפרע

הקורא. ואין מפטירין בנביא. קשיא לר"ת דהא בפרק במה מדליקין (שבת דף כד. ושם) אמר רב אחדבוי (ג) שאלמלא שבת אין נביא במנחה ביום טוב שחל להיות בשבת וצריך לומר דהאי דקאמר התם דמפטיר בנביא במנחה בשבת כשחל ביו"ט לאו דוקא נביא אלא רוצה לומר בכתובים כדאמרינן פרק כל כתבי (שם קטז:) בנהרדעא פסקי סדרא בכתובים במנחה בשבתא ופסקי היינו הפטרה ומקומות יש שנוהגין לעשות כן והטעם שמפטיר במנחה בתענית ולא בשחרית משום דכתיב בה שמרו משפט ועשו צדקה (ישעיה נו) ואגרא דתעניתא צדקתא [נ] לעת ערב ומש"ה נכון לאומרו בערב אחר שעשו צדקה: **הפותח** והחותם בתורה מברך לפניה ולאחריה. קשיא אמאי תנא הך מילתא הכא ג' פעמים דהא בחד זימנא סגיא וי"ל דהוה סלקא דעתך דכל דטפי מילתא מחבריה מברך לפניה ולאחריה מש"ה אצטריך למתני בכולהו: **אלמלא** מקרא כתוב. קשיא שיש אלמלא שרוצה לומר אילו לא כגון הכא וכגון אלמלא אגרות הראשונות (לעיל דף יב:) וכן הרבה ויש אלמלא שרוצה לומר אילו היה אלמלא נגדוה לחנניה מישאל ועזריה (כתובות דף לג:) וכן אלמלא לוי אתה וכו' (לקמן דף כד:) ומאי שנא ואומר ר"ת דהיכא שיש אל"ף בסוף אלמלא רוצה לומר אילו לא והיכא דכתי' אלמלי ביו"ד רוצה לומר אילו היה:
תנא

מסורת הש"ס

א) [ר"ה כה: סנהדרין יא:], ב) [קידושין נז. ע"ז כט: זבחים ע: חולין יא.], ג) מנחות סו., ד) שם צט: [תוספ' מנחות פי"א], ה) [צ"ל לפני תמיד (שמות כה) וכן איתא במנחות במשנה ובברייתא צט: וכן איתא בתוספתא], ו) [הגי' במנחות צט: שלא ילין], ז) ברכות ט. פסחים קכ: זבחים נז: מכילתא דר"י פרשת בא, ח) סוטה מט., ט) [שייך למשנה לעיל כ:], י) [דף סו.], כ) [ע"ב], ל) [צ"ל נקטרין יעב"ץ], מ) [עי' תוספות זבחים נז: ד"ה ואיבעי' אימא], נ) [ברכות ו: וע"ע סנהדרין לה.],

עין משפט נר מצוה

נז א מיי' פ"ז מהלכות תמידין הלכה ו [כב] סמג עשין ר טוש"ע א"ח סימן תפט סעיף א:
נח ב מיי' פ"ח מהל' קרבן פסח הלכה טו סמג עשין רכו:
א ג מיי' פ"ב מהלכות מגילה הלכה ז סמג עשין מד"ס ד טוש"ע א"ח סי' תרצ סעיף א [ב]:
ב ד מיי' פי"ב מהלכות תפלה הלכה טז טור ש"ע א"ח סי' קלה סעיף א:
ג ה מיי' שם טוש"ע א"ח סימן תכג סעיף א:
ד ו מיי' שם טוש"ע א"ח סי' תרסג סעיף א:
ה ז מיי' שם טוש"ע א"ח סי' תפח סעיף ג וסי' תלד סעיף א:
ו ח מיי' שם טוש"ע א"ח סימן תרכא סעיף א:
ז ט י מיי' שם טוש"ע א"ח סי' רפב סעיף א:
ח כ מיי' שם הלכה ב טוש"ע שם סעיף ד וסי' תפח סעיף ג וסימן תלד סעיף א וסי' תרכא סעיף א:
ט ל מיי' שם הלכה יא טוש"ע א"ח סי' קמא סעיף א:
י מ מיי' פ"ד מהלכות ת"ת הלכה ב טוש"ע י"ד סי' רמו סעיף ט:
יא נ מיי' שם:

◆

תורה אור השלם

1. כַּפֵּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּדִיתָ יְיָ וְאַל תִּתֵּן דָּם נָקִי בְּקֶרֶב עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְנִכַּפֵּר לָהֶם הַדָּם: דברים כא ח
2. זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצֹרָע בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן: ויקרא יד ב
3. צַו אֶת אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה עַד הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ: ויקרא ו ב
4. וְנָתַתָּ עַל הַשֻּׁלְחָן לֶחֶם פָּנִים לְפָנַי תָּמִיד: שמות כה ל
5. וְאָכְלוּ אֶת הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה צְלִי אֵשׁ וּמַצּוֹת עַל מְרֹרִים יֹאכְלֻהוּ: שמות יב ח
6. וְעָבַרְתִּי בְאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּלַּיְלָה הַזֶּה וְהִכֵּיתִי כָל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי יְיָ: שמות יב יב
7. וְאַתָּה פֹּה עֲמֹד עִמָּדִי וַאֲדַבְּרָה אֵלֶיךָ אֵת כָּל הַמִּצְוָה וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תְּלַמְּדֵם וְעָשׂוּ בָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָהֶם לְרִשְׁתָּהּ: דברים ה כז
8. בַּעֲלֹתִי הָהָרָה לָקַחַת לוּחֹת הָאֲבָנִים לוּחֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת יְיָ עִמָּכֶם וָאֵשֵׁב בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַלְתִּי וּמַיִם לֹא שָׁתִיתִי: דברים ט ט
9. וְאָנֹכִי עָמַדְתִּי בָהָר כַּיָּמִים הָרִאשֹׁנִים אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה וַיִּשְׁמַע יְיָ אֵלַי גַּם בַּפַּעַם הַהִוא לֹא אָבָה יְיָ הַשְׁחִיתֶךָ: דברים י י
10. וַתֵּשְׁבוּ בְקָדֵשׁ יָמִים רַבִּים כַּיָּמִים אֲשֶׁר יְשַׁבְתֶּם: דברים א מו

◆

גליון הש"ס

גמ' אלמלא מקרא כתוב. ר"ה דף יז ע"ב סוטה דף יג ע"ב:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' משמת רבן גמליאל הזקן בטל: (ב) תום' ד"ה ולהקטר חלבים דכתיב כל וכו' אבל אם לא שלטה בהן האור אין נמשכין: (ג) שם ד"ה הקורא וכו' אמר רב אחדבוי ביו"ט שחל להיות בשבת שאלמלא שבת אין נביא במנחה וצריך לומר כו' במנחה בשבת לאו דוקא נביא כצ"ל ותיבות כשחל ביו"ט נמחק:

◆

מוסף רש"י

כפרה כתיב בה. כפר לעמך ישראל (קדושין נז. ע"ז כט: חולין יא.). **קצירה וספירה בלילה.** דקצירה לא סגי דלא להוי בלילה דתמימות בעינן, וקצירה לא סגי דלא להוי קודם ספירה כדכתיב (דברים טז) מהחל חרמש וגו', **והבאה ביום.** דכתיב (ויקרא כג) מיום הביאכם, וספירה מקמי הבאה דביום, דהא מיום הביאכם כתיב ולא משעת הביאכם וכיון דחשכה מבערב יום הביאכם הוא (מנחות סו.). **סילק את הישנה.** מערכות שעמדו שם בשבת זו (מנחות צט:). **הדרן עלך הקורא למפרע לא היו למדין תורה אלא מעומד.** שעד שמת הוא היה בריאות בעולם (סוטה מט.).

◆

רבינו חננאל

להשקאת סוטה, לעריפת העגלה, לטהר את המצורע. אלו כולן כשרים כל היום. **כל הלילה כשר** לקצירת העומר ולהקטיר חלבין ואימורין. **זה הכלל דבר שמצותו ביום כשר כל היום** לאיתויי סידור בזיכין וכר' יוסי, דתניא ר' יוסי אומר אפילו סילק לחם הפנים הישנה שחרית וסידר החדשה ערבית אין בכך כלום, ומה אני מקיים לחם הפנים לפני תמיד, שלא ילין שולחן בלא לחם. **כל דבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה.** לאתויי אכילת פסחים ודלא כר' אלעזר בן עזריה דתני עד חצות. **ירושלמי** דבר שדוחה את השבת ביום מהו שידחו מכשיריו בלילה, והתנינן העמידו עושה חביתין לעשות חביתין, תיפתר בחול. תני ר' אחא זה סדר התמיד לעבודת בית אלהינו, בין בחול בין בשבת. **הדרן עלך הקורא את המגילה** פרק שלישי **הקורא עומד הקורא את המגילה עומד ויושב יצא.** תנא מה שאין כן בתורה, שנאמר ואתה פה עמוד עמדי. **אמר רב** מנין לרב שלא ישב על גבי מיטה ותלמיד על גבי קרקע וישנה, שנאמר ואתה פה עמוד [עמדי], כלומר התלמיד כמו הרב. **ת"ר** מימות [משה] ועד רבן גמליאל היו למדין תורה מעומד, משמת רבן גמליאל ירד חולי לעולם והתחילו לישב ולשנות. והיינו דתנן במסכת סוטה משמת רבן גמליאל בטל כבוד תורה. **כתוב** אחד אומר ואשב בהר ארבעים יום, וכתוב אחר אומר ואנכי עמדתי בהר. ואסיקנא רכות מעומד וקשות מיושב. **מתני'** קרא[ה] **אחד** את המגילה **או קראוה שנים** ביחד **יצאו.**